

Historický kalendář na rok 2012

Pavel Drábek

Prakt. lékáren. 2012; 8(1): 42–43

1522 – bylo z Ameriky dovezeno první léčivo. Bylo to **Lignum guaiaci** (též nazývané Lignum sanctum). Odvar z něho se používal jako antiluetikum.

1562 – Jiří Melantrich vytiskl v Praze **herbář**, jehož text podle Mattiolových komentářů k Dioskoridovi připravil Tadeáš Hájek z Hájku (1526–1600). V herbáři bylo uvedeno asi 450 léčivých rostlin a jejich podrobný popis byl doplněn umělecky zpracovanými rytinami.

1592 – zemský protomedikus a majitel pražské lékárny Adam Zalužanský ze Zalužan (asi 1555–1613) sestavil **Řád apothékařský**, v němž byly shrnuty povinnosti českých lékárníků a také uvedena první česká sazba léčiv. Ve stejném roce vydal Zalužanský v Praze spis **Methodi herbariae, libri tres**, v němž byla již zřetelně oddělena botanika od lékařství (druhé vydání vyšlo v roce 1604 ve Frankfurtu). Rostliny jsou v něm seřazeny podle přirozených skupin a jsou u nich uváděny též české názvy.

1652 – narodil se v Chebu pozdější lékárník a misionář na Filipínách **Pavel Klein** (†1717), který napsal knihu o jednoduchých léčivích „Remedios facies“ (Manila 1712).

1742 – narodil se ve Stralsundu **Carl Wilhelm Scheele**, pozdější lékárník ve švédském Köpingu (†1786). Zabýval se intenzivně chemií a v laboratoři své lékárny připravil nejenom kyslík, ale objevil také několik organických sloučenin.

1812 – vyšlo první vydání rakouského lékopisu **Pharmacopoea Austriaca I**. Jeho první část obsahovala léčivé látky, ve druhé byly chemické a galenické přípravky. V závěrečné tabulkové části byl též seznám zkoumadel.

1852 – narodil se v Brandýse n. L. pozdější chrudimský lékárník **PhMr. Karel Lábler** (†1902). Byl odborně i literárně činný, přeložil sedmé vydání rakouského lékopisu do češtiny a vydal příručky „Lékařenská technika“ a „Zápisník lékárnický“.

1862 – začal v Praze vycházet **Časopis lékařův českých**. Jeho první ročníky byly určeny též lékárníkům, z nichž zejména

Dr. Pharm. Alois Jandouš (1838–1893) byl autorem odborných článků z chemie a farmacie.

■ narodil se v Horažďovicích pozdější pražský lékárník **PhMr. Karel Janda** (†1941), autor knihy „Nomina atque synonyma pharmaceutica et technica“, jež vyšla celkem třikrát.

1872 – narodil se v Praze první český historik farmacie a pražský lékárník **PhMr. Emil Šedivý** (†1923). Kromě asi padesáti článků napsal též několik knih, např. „Příspěvky k dějinám lékárnictví na Moravě a ve Slezsku“ (1905) a „Dějiny kosmetiky“ (1921).

■ v habsburské monarchii byl místo duodecimálního systému měr a vah zaveden **decimální systém**. Šesté vydání rakouského lékopisu z r. 1869 zavedlo decimální systém v předstihu.

1882 – po mnohaletém úsilí došlo k **rozdělení pražské Karlo-Ferdinandovy univerzity** na část českou a část německou (ta zanikla v r. 1945). Protože velká řada profesorů zůstala s majetkem svých ústavů na německé univerzitě, musela česká, tj. Karlova univerzita mnoho ústavů začít budovat znovu.

■ 1. dubna začal v Litoměřicích vycházet **Časopis českého lékárnictva**. Po roce byla jeho redakce přenesena Farmaceutickou společností do Prahy. Jeho obsah byl od počátku pestrý; přinášel odborné články i úřední, spolkové a osobní zprávy, recenze knih a vyslovoval se ke stavovským záležitostem. V redigování se vystřídal řada našich předních farmaceutů. Jeho vydávání bylo dvakrát přerušeno a nakonec zcela zastaveno v roce 1950.

1892 – narodil se v Písku pozdější docent organické chemie **PhMr. RNDr. Eduard Bureš** (†1940). Zabýval se otázkami substituce aromatických látek, alkaloidy, saponiny atp.

■ narodil se v Příbrami historik farmacie a botaniky **PhMr. JUDr. RNDr. PhDr. Karel Pejml** (†1965). Kromě asi pěti set článků napsal také několik knih, např.

„Naše léčivé rostliny“ (1943), „Rostlina průvodcem člověka“ (1946) a „Celý svět kouří“ (1947). Zasloužil se též o reedici (1941) spisu Adama Zalužanského ze Zalužan „Methodi herbariae“ z r. 1592.

■ zemřel smíchovský lékárník a bývalý profesor zoochemie (biochemie) **Josef Oldřich (Udo) Lerch** (nar. 1816 v Nepomuku). V roce 1847 se habilitoval, v r. 1858 byl jmenován mimořádným profesorem lékařské chemie a 1872 profesorem farmaceutické chemie a farmakognozie. Jeho vědecké práce se zabývaly problematikou soudní chemie a kyselinou chelidonovou.

1912 – 21. ledna byla v Haagu přijata mezinárodní **opiová konvence**. Československo k ní přistoupilo v roce 1920. Upřesnění této konvence proběhlo v letech 1925 a 1931.

■ ve dnech 25. a 26. září byla v Haagu založena **Mezinárodní farmaceutická federace** (Fédération Internationale Pharmaceutique, **FIP**) sdružující farmaceutické společnosti z celého světa. Její činnost řídí zvolený prezident, který každé dva roky svolává valné shromáždění. Odborný program federace zajišťují její sekce a komise, obvykle formou vědeckých kongresů a sympozií s tematickým zaměřením.

1922 – zemřel **docent PhMr. PhDr. Emanuel Senft** (nar. 1870). Původně pracoval jako vojenský lékárník, v r. 1911 se na zemědělské fakultě České techniky v Praze stal docentem pro nauku o pěstování léčivých rostlin. Byl autorem několika příruček a stovky článků o léčivých rostlinách a mikrochemii.

1932 – začal v Praze vycházet časopis **Praktický lékárník** (zanikl v roce 1941). Zaměřil se na problematiku lékárenského provozu (racionalizace, modernizace atp.).

1952 – na Masarykově univerzitě v Brně byla zřízena **Farmaceutická fakulta**. Studium farmacie v Brně na lékařské fakultě bylo zahájeno již v roce 1945. Farmaceutická fakulta zde působila do r. 1960, kdy byla

politickým rozhodnutím zrušena a její studenti a pedagogové převedeni na Farmaceutickou fakultu Univerzity Komenského v Bratislavě.

- ze Státního zdravotního ústavu byl vyčleněn Státní ústav pro kontrolu léčiv (**SÚKL**), který navazoval na tradici předválečného Ústavu pro zkoumání léčiv.
 - byly založeny: Výzkumný ústav antibiotik (**VUA**, od roku 1966 Výzkumný ústav antibiotik a biotransformací – **VUAB**) a Výzkumný ústav léčivých rostlin (**VULERO**, od roku 1960 Výzkumný ústav přírodních léčiv – **VUPL**, který byl v roce 1967 začleněn do Výzkumného ústavu pro farmacii a biochemii).
 - začal vycházet časopis **Československá farmacie**.
 - byla ustavena Československá akademie věd (**ČSAV**). K prvním akademikům patřil profesor analytické chemie **PhMr. PhDr. Oldřich Tomíček** (1891–1953).
- 1972** – jako náhrada klasické zkoušky na pyrogen prováděné na králících začala být

zaváděna zkouška na endotoxin, používající lyzát z amebocytů ostrorepa (Limulus test, **LAL-test**).

1982 – v Praze na Žižkově v místnostech bývalé výroby tablet bylo péčí PhMr. Františka Kříže (†1998) zřízeno **Muzeum farmaceutického průmyslu**. V něm se soustřeďovala stará výrobní zařízení, ukázky výrobků i původní dokumentace. Nyní jsou tyto exponáty instalovány v Českém farmaceutickém muzeu v Kuksu.

1992 – konal se I. řádný **sjezd České lékárnické komory**.

■ začaly u nás opět vznikat **soukromé lékárny**.

■ začal v Ostravě vycházet **Časopis českých lékárníků** jako měsíčník stavovské lékárnické komory a navázal svým zaměřením i číslováním ročníků na původní Časopis českého lékárnictva.

■ zemřel **docent PhMr. RNDr. Josef Hubík** (nar. 1922 v Jilemnici). Zabýval se farmakognozií, pracoval v SÚKLu a v r. 1968 byl povolán na nově vzniklou Farmaceutickou fakultu UK v Hradci

Králové, kde se habilitoval. Po 20 let redigoval časopis Československá farmacie a podílel se také na přípravě čs. lékopisů.

- zemřel profesor **PhMr. RNDr. Vladimír Morávek** (nar. 1896 v Kuklenách). Po vystudování farmacie pracoval na brněnské univerzitě, v roce 1927 se stal naším prvním docentem biochemie a v r. 1937 mimořádným profesorem. Po válce se zasloužil o otevření studia farmacie na Lékařské fakultě Masarykovy univerzity v Brně a v roce 1946 byl jmenován řádným profesorem. Předmětem jeho výzkumu byly převážně biologické koloidy.

Článek přijat redakcí 2. 11. 2011

Článek přijat k publikaci 16. 11. 2011

RNDr. Pavel Drábek

Masarykova 895,
252 63 Rostoky u Prahy
